

NAŠA STRANKA NAŠA STRANKA NAŠA STRANKA
TRANKA NAŠA STRANKA NAŠA STRANKA NAŠA S'
NAŠA STRANKA NAŠA STRANKA NAŠA STRANKA
TRANKA NAŠA STRANKA NAŠA STRANKA NAŠA S'

PROGRAMSKA DEKLARACIJA

Kongres, 16.05.2015.

NAŠA
STRANKA

/

Programska deklaracija Naše stranke

Naša stranka, kao socijal-liberalna stranka, posvećena je radu na usmjeravanju bosanskohercegovačkog društva prema univerzalnim civilizacijskim vrijednostima kroz tri područja:

1. Aktivno učešće građana/ki u političkom odlučivanju;
2. Evropski put BiH;
3. Društvo građana/ki s jednakim šansama.

1. AKTIVNO UČEŠĆE GRAĐANA/KI U POLITIČKOM ODLUČIVANJU

1.1. Uzroci neučešća građana/ki u političkim procesima

Proces demokratizacije našeg društva formalno je započeo 1990. godine, ali je sadržajno otežan. Uspostavljanjem etničke pripadnosti kao osnovnog izvora političkih prava, ustoličen je novi vid kolektivismu koji umanjuje individualna građanska prava i slobode u korist kolektivnih. U takvom sistemu, stvara se percepcija da konstitutivni narodi, kao nosioci kolektivnih prava, mogu biti predstavljeni ekskluzivno od strane tzv. nacionalnih stranaka.

Upravo ovakav vid kolektivismu pokazao se kao ideološki paravan kojim se prikriva stvarna moć uspostavljenih etno-nacionalističkih oligarhija i njihovo ovladavanje svim društvenim resursima. Konstantna regresija društva i neuspjeh da se građanima/kama obezbijedi ekonomski i društveni prosperitet, opravdavaju se "nacionalnim" historijskim ciljevima.

U proteklih dvadeset godina pokazalo se da su mogućnosti građana/ki da utječu na raspodjelu javnih sredstava i učestvuju u odlukama koje se tiču državne imovine – izuzetno ograničene. Javni diskurs se dominantno svodi na rasprave o kolektivnim pravima naroda i nepravdama koje su u prošlosti trpjeli. Medijske i obrazovne institucije pod kontrolom tzv. nacionalnih stranaka vještački potiču takve bespredmetne debate, skrećući pažnju sa teške socijalne, ekonomske i kulturne situacije i generirajući sistem u kojem je korupcija logična posljedica, a besperspektivnost i apatija svakodnevnica. Pod velom nedefiniranih "nacionalnih interesa" čitave kategorije stanovništva dovedene su u direktnu egzistencijalnu ovisnost o političkoj etno-nacionalističkoj eliti. Pri tome se svako odstupanje od nacionalističke matrice smatra svojevrsnom izdajom.

Poredak u kojem na donošenje odluka, koje se tiču svakodnevnog života svih građana/ki, primarno utječe volja etno-nacionalističkih oligarhija, doveo je do širenja apatije u javnosti. Ipak, nacionalističke ideološke naracije nisu u stanju da vječno preusmjeravaju bujicu socijalnog nezadovoljstva. Sve učestaliji i masovniji javni prosvjedi jasno ukazuju na iskazanu potrebu građana/ki da aktivnije učestvuju u donošenju odluka koje se tiču njihovih svakodnevnih problema.

1.2. Učešće građana/ki u političkom odlučivanju

Svjesni smo da nije lako prevazići nametnute obrasce u načinu funkcionisanja vlasti. Istovremeno, smatramo da je demokratizacija bosanskohercegovačkog društva moguća i dugoročno neminovna.

U skladu s prirodom svog mandata, članovi/ce Naše stranke u zakonodavnim organima vlasti odlučni/e su da zastupaju interese građana/ki koji/e su ih izabrali/e. Naša komunikacija sa građanima/kama je stalna, neposredna i uzajamna, a ne ograničena na medijske istupe i saopštenja.

Članovi/ce Naše stranke u zakonodavnim organima vlasti formirat će svoje stavove o svakom pojedinom pitanju o kojem odlučuju ova tijela tek nakon analize svih relevantnih informacija, javnih rasprava i razmatranja zahtjeva građana/ki.

1.3. Značaj društveno-političkog aktivizma građana/ki

Smatramo da je pravo i obaveza građana/ki da prate, nadziru, kritikuju i potiču rad izabranih zvaničnika/ca. Također, smatramo da je sloboda udruživanja jedno od osnovnih demokratskih prava i obaveza građani/ki u cilju ostvarivanja boljeg i pravednijeg društva. Ukazivanje na različite oblike učešća i podizanje svijesti o mogućnostima koje građanima/kama stoje na raspolaganju smatramo svojom trajnom zadaćom i jednim od glavnih ciljeva političkog djelovanja Naše stranke.

2. EVROPSKI PUT BIH

2.1. Evropska opredijeljenost

Naša stranka smatra da članstvo u euroatlantskim integracijama može jamčiti Bosni i Hercegovini sigurnost, stabilnost i daljnju demokratizaciju društva. Ne postoji niti jedan historijski, geografski, kulturni ili ekonomski argument protiv priključenja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji i NATO savezu.

Uspostava zapadnoevropskih standarda nije tek administrativna obaveza koju je Bosni i Hercegovini postavila briselska birokratija. Djelotvorna državna uprava, uređen pravni sistem, odgovornost nosilaca/teljica vlasti, održiv ekonomski razvoj, socijalna osjetljivost i građanski aktivizam su *poželjni ciljevi svakog modernog društva*. Zbog nesprenosti političkih etno-nacionalističkih elita da prepoznaju ove ciljeve kao neophodne, oni se mogu ostvariti samo kroz pristupni proces koji se sastoji od imperativnog usklađivanja normi, procedura i prakse sa onima u Evropskoj uniji. U tom smislu, Naša stranka ne smatra članstvo u euroatlantskim integracijama krajnjim ciljem, već neophodnim sredstvom za što brži ekonomski, kulturni i socijalni razvoj Bosne i Hercegovine.

2.2. Demokratska većina u multietničkim političkim zajednicama

Državu u kojoj svi/e državljani/ke uživaju jednaka politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava i slobode smatramo idealom od čijeg ostvarivanja nikad ne treba odustati. Samo izgradnjom političkog sistema zasnovanog na takvom konceptu, Bosna i Hercegovina se može oporaviti od stagnacije koja traje već dvadeset godina.

Od strane nacionalističkih ideologa nametnuta je zabluda da je građanska demokratija, s većinskim odlučivanjem kao glavnim djelatnim načelom u Bosni i Hercegovini neostvariva, pa čak i štetna. Takvo mišljenje nesmotreno odbacuje primjer najrazvijenijih demokratija koje su u etničkom i kulturnom smislu mnogo raznovrsnije od Bosne i Hercegovine, i u čijim predstavničkim tijelima se odlučuje većinski a ne konsenzusom.

Zbog svega navedenog smatramo da prvi korak ustavne reforme treba biti razbijanje lažne predodžbe o tome da se **ravnopravnost** konstitutivnih naroda ostvaruje **brojem zajamčenih mjesta** u državnim organima. Dosadašnja, poslijeratna ustavna i zakonska rješenja, zasnovana su na nejasno definiranoj koncepciji konstitutivnih naroda i još maglovitijoj predodžbi o tzv. vitalnim nacionalnim interesima. Ovakav sistem ne omogućava građanima/kama uživanje njihovih kolektivnih prava, već služi etno-nacionalističkim elitama za političku manipulaciju i provođenje vlastitih interesa, istovremeno generirajući stanje permanentne krize i blokadu demokratskih procesa. Unutrašnje krize u Bosni i Hercegovini ne kreira neodgovarajuća „podjela mjesta“ koja izaziva nezadovoljstvo jednih, drugih ili trećih, već činjenica da se takvo načelo uopšte primjenjuje.

Naša stranka se zalaže za osnovne principe demokratije:

- većinsko odlučivanje u predstavničkim tijelima;
- normativno-institucionalna i sudska zaštita kolektivnih prava u precizno utvrđenim pitanjima i područjima.

U skladu s tim, zastupnici/ce Naše stranke zalažu se za sljedeća rješenja:

- Umjesto unaprijed propisanog broja mjesta raspodijeljenih po etničkoj pripadnosti u organima vlasti, uravnoteženost izbornih tijela potrebno je definirati kroz minimalne zaštitine kvote;
- Etnički sastav **izvršno-političkih tijela** (tj. državne, entitetske ili kantonalne vlade) ne treba propisivati, jer se ona trebaju formirati po kriteriju sposobnosti i stručnosti, kako bi bili u kapacitetu snositi punu odgovornost za rezultate svog rada. Etnička uravnoteženost izvršno-političkih tijela treba biti djelatno načelo, ali ne i propis;
- Pri zapošljavanju u institucije državne uprave i javnih preduzeća i ustanova potrebno je predvidjeti mehanizme koji će osigurati afirmativnu akciju, tj. da se među kandidatima jednakih profesionalnih sposobnosti prednost daje pripadnicima manjinskih grupa;
- **Prava konstitutivnih naroda** u oblastima u kojima se ona razlikuju od općih građanskih prava, trebaju se **jasno formulirati, taksativno nabrojati te pravno normirati**. Građani/ke, pripadnici/e konstitutivnih naroda mogu uživati institucionalnu i sudsku zaštitu od povrede kolektivnih prava tek kada su ona definirana kroz pravne akte, odnosno kada se zna njihov normativni sadržaj;
- Potrebno je **precizno utvrditi** pitanja i područja u kojima postoje **vitalni interesi konstitutivnih naroda** kao različiti od interesa cjelokupne političke zajednice. Zaštita tih interesa mora biti dvostepena. Kada se ta područja jednom utvrde, vitalni nacionalni interes ostaje koncept koji postoji samo u zakonodavnoj proceduri, prije nego što neki prijedlog zakona postane pozitivno pravo. Na vitalni nacionalni interes se u zakonodavnom tijelu može pozvati klub određenog naroda (koji čine svi/e pripadnici/e tog naroda u tom tijelu, bez obzira na stranku iz koje dolaze) kako bi eventualno zaustavio donošenje nekog zakona ili odluke, pri čemu konačnu riječ mora imati Ustavni

sud. Stoga je Dom naroda suvišna institucija i Naša stranka će nastaviti da se zalaže za njegovo ukidanje.

Navedena rješenja vode ka uređenju u kojem će Bosna i Hercegovina postati *demokratija*, tj. politička zajednica u kojoj vlast pripada *demosu*, narodu shvaćenom kao cjelina građana; ona će također biti i *liberalna*, jer će skup normativnih i institucionalnih rješenja štiti prava i slobode pojedinca/ke od državne samovolje, a manjinu od većine.

3. DRUŠTVO GRAĐANA/KI S JEDNAKIM ŠANSAMA

Smatramo da društvo svim pojedincima/kama mora obezbijediti podjednake uslove za samoostvarenje, ali da svoj društveni položaj pojedinci/ke ostvaruju u skladu sa vlastitim kapacitetima i rezultatima uloženog rada. Pojedincima/kama koji/e nisu u mogućnosti da se skrbе o vlastitoj egzistenciji, društvo mora omogućiti dostojne uslove života.

3.1. Socijal-liberalizam

Kao socijal-liberalna stranka, svoju ekonomsku ideologiju temeljimo na načelima koja predstavljaju spoj pozitivnih načela liberalne i socijal-demokratske ideologije, a, s druge strane, odbacivanju njihovih negativnih aspekata.

U skladu s našim načelima, protivimo se neoliberalnim idejama o ukidanju državnih socijalnih fondova, jednakim stopama poreza za sve kategorije stanovništva, odricanju prava države na učestvovanja u tržišnim procesima i nemaru prema rastućem socijalnom raslojavanju koje rezultira stvaranjem nepremostivog jaza između bogate manjine i siromašne većine, ukidajući tako srednji društveni sloj i uzrokujući budući socijalni sukob. Isto tako, odričemo se socijalističke prakse da je država najveći, ako ne i jedini poslodavac, kao i koncepta planske privrede koji se historijski već dokazao kao neefikasan i destimulirajući po razvoj kreativnih potencijala društva.

3.2. Država kao korektiv

Za efikasno funkcionisanje tržišne ekonomije potrebno je obezbijediti jasan pravni okvir, kao i nezavisno i efikasno sudstvo. Kao socijal-liberalna stranka vjerujemo kako je u određenim segmentima neophodna regulacija tržišta, ali se protivimo agresivnoj regulaciji, posebno regulaciji ponude i potražnje, te cijena na tržištu osim u izuzetnim okolnostima.

Slobodno tržište mora imati nadzorne mehanizme, regulacija u pogledu antidiskriminacije se mora jačati, kao i regulacija koja se tiče zaštite životne sredine i osnovnih prava građana/ki koji učestvuju na tržištu rada. Domaću proizvodnju je potrebno zaštititi od slučajeva manipulacije slobodnog tržišta.

Zalažemo se za jačanje države u segmentima u kojima ona brine o osnovnim pravima i slobodama svojih građana/ki, i njihovom privatnom vlasništvu, a za slabljenje države gdje ona sputava ekonomski razvoj i napredak društva i nepotrebno ograničava slobode i kreativni potencijal svojih građana/ki.

3.3. Odnos prema državnoj svojini i privatnom poduzetništvu

a) Neopravdanost privatizacije po svaku cijenu

Eliminacija javnog (državnog) oblika svojine u svim djelatnostima nije uvijek nužna i ekonomski opravdana. Dokaz tome su mnogobrojne neuspjele privatizacije nekada značajnih preduzeća u vlasništvu države, u kojima su uprave postavljane direktno od strane tzv. nacionalnih stranaka, a iste te uprave su lošim upravljanjem (s namjerom ili zbog nekompetentnosti) obarale vrijednost preduzeća s ciljem njihove prodaje licima ili interesnim grupama bliskim strankama na vlasti.

S rijetkim izuzecima, ovakva politika privatizacije svela je proizvodni sektor na minimum, gotovo nas vrativši u predindustrijsko doba. Neophodno je da država strateški podržava razvoj proizvodnog sektora.

Isti politički centri moći često javnosti nameću privid o uspješnosti pojedinih preduzeća iz tzv. infrastrukturnih oblasti, poput telekomunikacija i elektroenergetskog sektora. Na prvi pogled, ova su preduzeća u većinskom državnom vlasništvu u poslijeratnom periodu obnavljana i unapređivana na višu tehnološku razinu zahvaljujući reinvestiranju ostvarene dobiti (telekomunikacije), ili sredstvima međunarodnih finansijskih institucija odobrenih BiH (elektroenergetski sektor). Ipak, s obzirom da su infrastrukturne oblasti primarno okrenute unutrašnjem tržištu, tj. da svoju poslovnu stabilnost ostvaruju zahvaljujući svom (politički posredovanom) privilegovanom položaju na tržištu, postignuta tržišna efikasnost ovih preduzeća također može biti dovedena u pitanje. Uspjeh preduzeća u infrastrukturnim oblastima mjeri se povoljnošću cijena usluga koje ova preduzeća obezbjeđuju na unutrašnjem tržištu, jer od toga direktno ovisi stvaranje baze za razvoj realnog sektora, kao i standard života građana.

S obzirom na bitnu ekonomsku i socijalnu relevantnost ovih oblasti, potrebno je jasno definirati ciljeve i razvojne planove podizanja nivoa infrastrukture na koji bi se utrošila sredstva dobivena partnerstvima sa investitorima i istovremeno zadržao suverenitet nad raspolaganjem društvenim resursima.

b) Upravljanje državnom svojinom

Dosadašnji način upravljanja preduzećima sa značajnim vlasničkim udjelom države, u kojem vladajuće stranke imaju direktan uticaj na izbor upravnih odbora, uzrokuje štetu samim preduzećima, a time i javnom interesu. Ovakva praksa mora se zaustaviti kroz uspostavljanje mehanizma koji onemogućuju direktno uplitanje političkih stranaka i(li) njima srodnih interesnih grupa u izbor upravnih odbora. Upravljanje državnim kapitalom u potpunosti se mora depolitizirati, rukovodeći se javnim interesom, tj. maksimizacijom javnih prihoda ostvarenih po osnovi uloženog kapitala u vlasništvu države.

c) Podrška malim i srednjim poduzećima

U privatnom sektoru, smatramo da je najpotrebniji poticaj malim i srednjim preduzećima koja čine veliku većinu u strukturi privrede Bosne i Hercegovine. Umjesto direktnih poticaja, uvjereni smo da bi razvoj i povećanje privatne inicijative u privredi značajno potakla regulacija i oslobađanje od dijela ogromnih nameta koji su trenutno na snazi. Također, potrebno je smanjiti poreske stope kako bi se osiguralo širenje domaćih i privlačenje stranih investicija.

Također, zalažemo se za izjednačavanje prava i obaveza radnika u javnom i privatnom sektoru.

3.4. Progressivni porezi

Smatramo kako će veći dio tereta promjena koje očekuju Bosnu i Hercegovinu morati podnijeti oni koji imaju najveća primanja, odnosno koji kontrolišu najveći dio kapitala. U skladu s tim stavom, zalažemo se za uvođenje progresivnog oporezivanja, dakle da oni koji zarađuju više, plaćaju poreze po većim stopama.

Progressivno oporezivanje se ne može isključivo posmatrati iz ugla poreza na prihode, već se kao koncept mora primijeniti i na ostale segmente oporezivanja i raspodjele novca. Zalažemo se za uvođenje diferencirane stope PDV-a kojom bi se lakše zadovoljile osnovne životne potrebe građana/ki. Također, subvencioniranje građana/ki iz javnih sredstava u jednakoj mjeri i bez obzira na ekonomski status vidimo kao praksu koja se mora mijenjati.

Istovremeno, uvođenje progresivne stope poreza ne smije se iskoristiti za dalje uvećanje već glomazne i nefunkcionalne administracije. Vjerujemo kako se nameti koji predstavljaju opterećenje ekonomskoj aktivnosti, s nekoliko izuzetaka, moraju smanjivati, a uporedo s njima i ogromni državni administrativni aparat.

3.5. Odnos prema socijalnim fondovima

Etno-nacionalističke elite su odmah nakon rata donijele sistemsku rješenja kojima su demobilisane borbe, boračku populaciju i ratne vojne invalide stavili u poziciju zavisnosti od državnih fondova i administrativnih odluka. Grubo manipulirajući njihovim životima i dostojanstvom, kroz ovako kreirani sistem zavisnosti iznuđivana je lojalnost ovih kategorija stanovništva u svrhu obezbjeđivanja vlastitog glasačkog tijela.

Umjesto da ugroženim kategorijama stanovništva osiguraju egzistenciju i dostojanstvo, ovakva rješenja koncipirana su sa namjerom da etno-nacionalističkim elitama osiguraju očuvanje vlasti. Kao posljedica toga, socijalni fondovi su napravljeni neracionalno i imaju za svrhu kupovinu socijalnog mira i vremena pomoću novca kojeg država nema, tj. zaduživanjem kod međunarodnih finansijskih institucija.

Samo je pitanje vremena kada će ovakva politika zaduživanja dovesti cijelu državu do kolapsa i nepovratno ugroziti suverenitet bosanskohercegovačkih građana/ki u raspolaganju vlastitim društvenim i prirodnim resursima.

Rješenje ovoga problema jedino je moguće kroz pravljenje razvojnih, umjesto socijalnih budžeta, te u reformi i reviziji socijalnih politika koje se odnose na navedene kategorije.

Pored svih vještačkih etno-nacionalističkih podjela, smatramo da su ekonomija i adekvatna socijalna zaštita zajednički imenilac za interese svih građana/ki Bosne i Hercegovine. Naš stav je da se građani/ke ove zemlje i njihovi/e politički/e predstavnici/ce trebaju okupljati oko ekonomskih tema i ideja. Osim što je najbolji integrativni mehanizam, ekonomski progres je, kao što dokazuje historijsko iskustvo, i neizostavna pretpostavka za razvoj političkih i ličnih sloboda i uspostavljanje demokratskog poretka u kojem će se poštovati volja i interesi većine građana/ki, bez narušavanja prava pojedinaca/ki, neovisno o tome pripadaju li oni/e identitetski nekom kolektivu ili ne.